

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 635-1940)

Originalt emne

Vandforsyning og Vandværk

Vandforsyning og Vandværk/Vandværk og Vandforsyningsanlæg

Uddrag fra byrådsmødet den 30. august 1940 - side 8

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 635-1940)

Indstilling fra Vandværksudvalget om Opførelse af et nyt Vandværk i Stautrup.

Fra Stadsingeniøren forelaa følgende Forslag: "Idet jeg hermed fremsender Projekt til det ny Stautrupværk, skal jeg forud for Beskrivelsen bemærke følgende:

Som der ofte er gjort opmærksom paa, fungerer det gamle Værk meget utilfredsstillende, idet det i sin Tid blev bygget til et meget mindre Forbrug, end der med Byens hurtige Udvikling forlængst er opstaaet. Selve Værket stammer jo fra 1872, og ganske vist fik det i 1929 en Forbedring ved Bygning af 3 Forfiltre, men Sandfiltrene fik ingen Udvidelse. Det har derfor været nødvendigt at forcere Værket langt ud over dets Ydeevne, og dette i Forbindelse med det ofte forurenede Vand, der ledtes ind fra Brabrand, har i Aarenes Løb inficeret Filtrene saa meget, at de ikke staar til at redde. Formentlig er det ogsaa hele Byraadet bekendt, at Vandet ofte har en ilde Lugt og Smag, selv i Aar da Forbruget er gaaet noget ned.

I 1932-33 byggedes Marselisborgværket. der gav et kærkomment Tilskud til Vandmængden, men da der her kun kan tages et begrænset Kvantum, blev der hurtigt Underskud igen.

Man har derfor planlagt og paabegyndt et nyt Værk i Stautrup, da det er langt det

fordelagtigste at pumpe rensat Vand gennem saa lang en Ledning. Denne Ledning er som bekendt allerede lagt til Forbindelse med baade det gamle Værk og den store Hovedbeholder for I. Trykzone, hvorfra II. og III. Zone igen forsynes gennem en her bygget Pumpestation. Man vil altsaa ved at bygge Filteranlæg og Hovedpumpestation paa Udvindingsstedet Syd for Brabrand Sø have et helt nyt Værk, der vil kunne levere udmærket Vand.

Af de fremlagte Planer fremgaar det, at Værket tænkes bygget paa det af Vandværket tidligere erhvervede Areal mellem Banen og Engen ud mod Søen (Plan Nr. 1370). Det kommer til at bestaa af et rundt Iltningshus efter Kaskadesystemet (Plan Nr. 1374) og indrettes med Luftfornylse, samt et Filterhus med 10 Stk. Sandfiltre paa tilsammen 150 m² byggede som aabne Hurtigfiltre (Plan Nr. 1372). Forfiltre anses for unødvendige, idet der til Iltningshuset hører Reaktionsbassin for 20 Minutter. Filtrene er indrettet til Skylning baade med Luft og Vand efter de nyeste Principper, og alle Ventiler styres hydraulisk. Længere ud mod Søen bygges Maskinhuset til 2 Stk 450 m³ og 2 å 4 Stk. 200 m³ Pumper med Elektromotorer. Her er desuden Transformatorrum, Kontor og Værksted for den stedlige Ledelse. Mellem de to Bygninger bygges en Rentvandsbeholder til ca. 700 m² (Plan Nr. 1375).

Adgangsvejen til Værket føres over Stationsterrainet, og Indretningen af selve Pladsen med Ledninger ses af Plantegningen (Plan Nr. 1370 a).

Vandindvindingen foregaar i Engene langs Søen, Boringerne strækker sig allerede ud forbi Constantinsborg, hvortil foreløbig Ledningen er lagt. Hele dette System er tilrettelagt saaledes, at det bekvemt kan udvides, efterhaanden som det tiltrænges.

Vandforbruget er normalt 15⁰⁰⁰ m³ pr. Dag. Marselisborgværket giver 3500 m³ og kan forceres til 5000 m³. Det ny Værk er projekteret til 15000 m³ og kan forceres til 18000 m³ saaledes, at det kan dække Forbruget en Del Aar. Forøvrigt er hele Projektet lagt til Rette saaledes, at en Udvidelse til det dobbelte let kan ske.

Med Hensyn til Projektets Udarbejdelse skal jeg oplyse følgende:

Bygningsplaner, hvoraf Skitseprojekt er vedlagt, er udarbejdet i Forbindelse med Stadsarkitekten, der vil fremstille de endelige Tegninger til Udbydelse.

Jernbetonarbejde dels til Bygninger, dels Filtre og Beholdere projekteres i Forbindelse med Ingeniør Haxen, og Arbejdet vil kunne udbydes straks efter Vedtagelse af hele

Projektet.

Til selve Filterprojektet med tilhørende Maskiner og Apparatur har Afdelingsingeniør Frederiksen gjort et stort Forarbejde dels ved Studierejser, dels ved Forsøg her ved Vandværket, og med Udvalgets Billigelse er den endelige Udarbejdelse heraf sket i Forbindelse med A/S I. Krüger, der er det eneste større Specialfirma i denne Branche herhjemme.

Overslaget stiller sig saaledes:

1. Hovedudgravning, Spuns og

Vandlænsning m. m. udført af Vandværket..... 32000 Kr.

2. Iltningsanlæg med Reaktionsbassin 37000"

At overføre... 69000 Kr.

Overført... 69000 Kr.

3. Filterbygning med Filterbeholdere 132000"

4. Maskinhallen..... 38000"

5. Rentvandsbeholder med Overbygning 58000 "

6. 200 m3 Pumper, Rør, Maalere samt en 300 KW Transformator
med Opstilling..... 69000"

7. Endeligt Transformatoranlæg og

2 Stk. 450 m3 Pumper..... 45000 "

8. Anlæg til Iltning..... 5000 "

9. Røranlæg til Iltnings- og Filterhuse 59000 "

10. Ventiler, Regulatorer, Betjeningspulte 72000 "

11. Skylepumper og Kapselblæser. 19000 "

12. Registrerende Vandmaalere.... 6000 "

13. Vandstandsviser, Skydespjæld,

Bundventiler m. m..... 10000 "

14. Filterbunde (Dyserør)..... 42000"
 15. Automatisk Regulering af Filterhastighed..... 2000"
 16. Grundvandspumpe..... 1000"
 17. Vandmaaler for Skyllevand.... 2000 "
 18. Filtermateriale..... 16000"
 19. Kloak- og Vandleddninger..... 23000"
 20. Veje, Pladsregulering og Hegn. 28000 "
 21. Sanitet, Lys og Varme..... 19000"
 22. Monteringsarbejde..... 20000"
 23. Projektering, Tilsyn, Renter,
uforudset..... 40000"
- Ialt... 775000 Kr.

Med Hensyn til Udførelsen er det tænkt at udbyde alle Bygningsarbejder, Betonstøbninger m. m. enten i offentlig eller - helst - bunden Licitation. Allerede for 1 Aar siden, da Tiderne blev saa usikre, lod jeg Jernet give i Ordre, og det er lykkedes at faa det frem, saaledes at der ingen Vanskeligheder er med dette. Da Situationen yderligere tilspidsedes i Foraaret, bad jeg Firmaet I. Krüger om at sikre alle fornødne Materialer til Apparaturet, saaledes at Overslaget ogsaa for dette ventes at holde. Med Hensyn til Pumper stiller det sig saaledes, at Vandværket har 4 Stk. 200 m3 Sulzer-Pumper til dat nye Værk, og de resterende 2 Stk. 450 m3 vil man søge fremskaffet af bedst mulige Fabrikat. Hele Apparaturet med Dysebunde etc. skal jeg meget henstille, at man erhverver hos Kruger ved Forhandling paa Basis af det foreliggende Overslag, og at samme Firma overdrages Opstillingen mod fuld Garanti for den ønskede Virkning. Den anslaaede Udgift 775000 Kr., indgaar i det samlede Vandværkslaan paa 3000000 Kr. som Ministeriet i Skrivelse af 4. Juli d. A. har godkendt Resten af. Som meddelt til Byraadet i Vandværkets Skrivelse af 26. Juni d. A. medgaar der i indeværende Regnskabsaar 440000 Kr. medens 260000 Kr. vil komme til Udbetaling næste Aar. Resten, 75000 Kr., medgaar til Indkøbet af Jern og Pumper og Bygning af Pumpehuse.

Da det er paa Tide at komme i Gang med Anlægget, skal jeg foreslaa, at Projektet og

Udførelsesmaaden indstilles til Byraadets Godkendelse."

Tiltradt af Vandværksudvalget.

Fra Budgetudvalget forelaa følgende Erklæring:

"Udvalget finder intet at bemærke til det i Stadsingeniørens Skrivelse anførte."

H. J. Baden mindede om, at Vandværksudvalget i længere Tid havde haft Planer om en Modernisering og Udvidelse af Vandværket og Vandforsyningen. Man havde i Sommer gjort forskellige mindre gode Erfaringer med Hensyn til Vandets Kvalitet, og nu havde Stadsingeniøren udarbejdet et Forslag til et nyt Rensningsanlæg ved Stautrup.

Statsingeniøren var til Stede og vilge gøre Rede for Forslaget samt besvare eventuelle Forespørgsler.

Stadsingeniør Rambøll gav en kort Oversigt over Vandværkets Historie. Boringerne i Stautrup var fra omkring Aar 1900; før den Tid tog man Vand fra Aaen. Vandet førtes ad en Ledning til Byen; det kunde ikke trykkes ind, men skulde løbe af sig selv; Ledningen havde forskellige Skavanker og var nu nærmest kassabel. Der havde af og til været Brud paa Ledningen, hvorved Vandet blev meget forurenat. Der var ogsaa Urenligheder ude ved Boringerne, som bevirkede, at det Vand, der kom til Byen, ofte var meget snavset, og de gamle Filtere var efterhaanden blevet saa inficerede, at de ikke mere var til at redde. Af disse Grunde foreslog man nu et helt nyt Rensningsanlæg i Stautrup, hvorved der saa kunde pumpes rent Vand ind til Byen og op i 1. Trykzone. Det gamle Værk skulde blive liggende som Reserve, og muligvis kunde nogle af Filtrene reddes. Boringerne i Stautrup gav ca. 12000 m³ Vand, men kunde udvides til 20000 m³ og ved at gaa længere ud til 30000 m³, hvilket var tilstrækkeligt til at forsyne en By med 150000 Mennesker.

Vandværket skulde bestaa af 3 Dele: et Iltningsanlæg, Filteranlæg og Beholder til rent Vand; denne var tænkt paa 700 m³ og var altsaa en Reserve i Tilfælde af Standsning. Dertil kom endelig Maskinhuset. Det nye Værk blev udført efter de allernyeste Mønstre, som man havde studeret flere Steder, og det vilde blive det bedste, som for Tiden kunde faas.

I. C. Sørensen vilde paa sin Gruppes Vegne anbefale Forslaget og ønskede det fremmet hurtigst muligt. I visse Tilfælde maatte man maaske nøjes med et enkelt Tilbud fra et Firma, men Bygninger o. lign. burde udbydes i Licitation

Borgmesteren fandt, at det var et Brud med det, man hidtil havde haft, at lægge Vandværket helt uden for Byen; men det var vel Tidens Krav. Det var efterhaanden mange

Penge, der nu var ofret paa Vandværket, ca. 3 Mill. Kr., og heraf manglede endnu 1 Mill. Kr. i 1941. Taleren vilde henstille, at man saavidt muligt bruger offentlig Licitation, saa ikke et enkelt Firma faar en stor Forretning uden Konkurrence. Der var ganske vist peget paa Firmaet Krüger, men hvis man lod det alene give Tilbud, kunde det let blive for dyrt. Desuden vilde Taleren henstille, at ved alt indenfor Elektricitetsomraadet forhandles der med Belysningsvæsenet eller Direktør Wegener, saa Aarhus selv kan komme til at levere Elektricitet dertil i Stedet for som tidligere Værket i Framlev.

H. J. Baden svarede, at det var Udvalgets Mening at tage Elektricitet fra Aarhus, og kun i Nødstilfælde kunde man tænke sig at faa Forbindelse med Framlev. Angaaende Licitation havde man i Almindelighed ikke noget derimod, saafremt Sagkundskaben kan udpege andre Firmaer, der kan udføre Arbejdet. Det blev vist vanskeligt for de fleste Firmaer at fremskaffe de Ting, der skal bruges, men disse specielle Ting havde Krüger sikret sig. Taleren haabede, at selv om man blev nødt til at entrere med dette Firma, kunde det lykkes at faa en rimelig Pris frem, og saa havde man tillige Garanti for virkelig godt Arbejde. Ellers havde Udvalget næppe noget imod, at de øvrige Arbejder udbydes i Licitation, helst bunden, og Taleren vilde takke for den velvillige Modtagelse af Sagen.

J. P. N. Siig oplyste, at naar man vilde flytte Værket til Stautrup, var det for at kunne filtrere Vandet ude paa Pladsen. Taleren var ogsaa Tilhænger af, at man saavidt muligt skal have offentlig Licitation, men for enkelte specielle Tings Vedkommende maatte vel Teknikerne afgøre det. Der var arbejdet i mange Aar for at faa et moderne Vandværk, og ifølge Stadsingeniørens Oplysninger var det paa høje Tid at faa det. Taleren vilde ogsaa takke for velvillig Modtagelse af Forslaget.

J. R. Fanger antog ikke, der var andre end Firmaet Krüger, som var i Stand til at levere de specielle Ting til Vandværket. Bemærkningen om bunden Licitation vilde Taleren helst have strøget; det burde være offentlig Licitation. Vandværket havde tidligere købt Rør i bunden Licitation, og det blev dengang en Del kritiseret.

H. J. Baden kunde godt gaa med til at stryge Ordene "bunden Licitation." Hvis man fandt andre Firmaer, som kunde levere det, kunde man godt tage Tilbud fra dem ogsaa; Hovedsagen var at komme i Gang hurtigst muligt, og man kunde jo straks begynde med Byggeriet.

Borgmesteren udtalte, at man burde anmode Teknikerne om at udarbejde et Forslag over, hvad der skal leveres, og derefter kan det udbydes i offentlig Licitation, saa kunde man se,

hvem der meldte sig. Skulde der ikke melde sig andre end Kriiger, maatte man jo bøje sig derfor, men det kunde dog være, at der fandtes andre. Taleren ønskede heller ikke bunden Licitation.

H. J. Baden vilde ikke gøre sig klogere end Sagkundskaben paa det specielle Omraade; men man kunde vel sige, at hvis Sagkundskaben kan gaa ind for andre Firmaer, vilde der blive taget Tilbud fra dem ogsaa.

Borgmesteren antog, der var Enighed om at begynde med Jord - og Byggearbejdet straks, og selve Anlægget skulde jo ikke udbydes endnu. Man skulde vel selv lave Filteranlægget, og Maskiner o. lign. vilde det jo tage længere Tid at fremskaffe. Man kunde vel ogsaa tiltræde Henstillingen om Ændringen angaaende Licitationen og saa bemyndige Udvalget til at arbejde videre med Sagen.

Indstillingen vedtoges.

